

Inspiratiesessie

Gedragsverandering en communicatie bij voetbalhooligans

Door: Mike Jonk | 22 maart 2022

Fanatisme onder supporters tijdens sportwedstrijden is een gezond en gebruikelijk fenomeen. Echter is er ook een groep die te fanatiek is en die uit is op geweld of andere misdaden. In de media worden deze personen vaak bestempeld als Hooligans. Zo was er recent een bestorming van de Johan Cruijff Arena door zowel Ajax- en Benfica supporters. Niet alleen bij voetbalwedstrijden zijn deze vermeende Hooligans aanwezig. Onlangs ontstond er bij een kickboksgala een gevecht onder aanhangers van Badr Hari en Wrzosek. De gehele zaal werd ontruimd en het evenement werd afgelast.

Wie zijn deze Hooligans? Wat is hun psychologische drijfveer en kunnen we dit probleem aanpakken? Kan gedragspsychologie en communicatie daar een rol in spelen? OnlyHuman en Bureau Buhrs organiseerde op 3 maart 2022 in samenwerking met de Behaviour Club een bijeenkomst voor communicatieprofessionals om over dit onderwerp in gesprek te gaan.

De eerste spreker was Dr. Adriaan Denkers, sociaalwetenschappelijk onderzoeker en RVA lid van de Behaviour Club. Hij nam de professionals mee in de geschiedenis en oorzaken van Hooliganisme. Zo liet hij zien dat de eerste gestaakte voetbalwedstrijd naar aanleiding van geweld dateert uit 1899. Voetbalvandalisme speelde zich voornamelijk af binnen de stadions, maar door de jaren heen zien we een verschuiving naar openbare ruimtes. Zo worden er vechtpartijen onder rivaliserende supporters georganiseerd in het bos en ook publieke ruimten worden gesloopt.

Het grootste gedeelte van de hooligans-groep bevindt zich in de leeftijds-categorie van 19 tot 26 jaar (37%). Belangrijk feit is dat het overgrote deel (89% in 2019) van de 'gepakte' hooligans een 'first offender' is. En hoewel hooligans weer veel in het nieuws zijn, is er een lichtelijke afname van geweldsincidenten in en rondom stadions genoemd. Volgens Adriaan is dit te danken aan de toenemende veiligheidsmaatregelen als camera's en extra politie-inzet.

Ajax en samenhangend beleid

Na Adriaan kreeg iemand die dagelijks met supporters in de weer is het woord: Joris de Lange, manager wedstrijdoperatie en veiligheid bij AFC Ajax. Joris vertelde dat er met het overgrote deel van de supporters een perfecte band is. Natuurlijk sprak hij ook over verschillende incidenten die hebben plaatsgevonden tussen de club en de vermeende hooligans en hoe deze zijn afgehandeld. Vooral benadrukte hij dat een samenhangend beleid cruciaal is! Hier maakt hij onderscheidt tussen drie perspectieven:

- 1. Relatieperspectief:** De onderlinge relatie tussen club en supporters is bepalend voor de sfeer, informatiepositie en mate van invloed. Er moet transparantie zijn over de onderlinge verhoudingen en verwachtingen. Verder moet er een duidelijke en eerlijke communicatie zijn.
- 2. Supportersperspectief:** Het blijkt dat er een gebrekkige informatie is over de groepen geweldplegers. Dit is te wijten aan ontoereikende controle van probleemsupporters en een disbalans in maatregelen.
- 3. Autoriteitsperspectief:** Clubs, politie en andere ketenpartners onderschatten de communicatiemogelijkheid en de organisatiegraad van supporters om zich te verzetten tegen het clubbeleid of andere interventies. Verder blijkt dat deze autoriteiten de neiging hebben om fouten niet toe te geven. Dit leidt er toe dat het relatieperspectief wordt geschaad door wantrouwen.

Voetbalclubs zullen dus op alle drie niveaus goed moeten schakelen. Ook benadrukt hij dat minder dan 1% hooligan is. Dit zijn geweldplegers die niet welkom zijn in het stadion. De club probeert hen te weren door bij overtreding een stadionverbod/boete op te leggen.

Politie en persoonsgerichte aanpak

Na de visie vanuit de voetbalclubs was er uiteraard aandacht voor de visie vanuit de politie. Joost Arentsen, teamleider CIV: Centraal Informatiepunt Voetbal en onderdeel van Politie Nederland nam het woord. Er blijkt een landelijk team opgezet te zijn voor het aanpakken van hooligans. Hierbij ligt de focus vooral op geweld buiten het stadion. Er is een constante monitoring van hooligans en de aanpak wordt hier op afgestemd. Hij merkte op dat een persoonsgerichte aanpak (PGA) een vereiste is voor oplossen van dit probleem en dat het collectief zo min mogelijk wordt gestraft. Ook zou er een internationaal beleid nodig zijn om dit probleem verder aan te pakken. Daarnaast schetste hij enkele oplossingen vanuit gedragspsychologie die de politie probeert te realiseren. Zo zou bijvoorbeeld de verschijningsvorm van de politie invloed kunnen hebben op het gedrag van supporters. ME busjes en politiehelmen zorgen vaak voor een negatieve reactie: als je agressie uitstraalt krijg je agressie.

Gedragsinterventies tegen hooliganisme

Hoewel bestuurders en ook veel Nederlanders vanuit intuïtie snel 'meer straffen' als oplossing voor hooliganisme zien, blijkt dit vaak niet het juiste effect te hebben. Simone Krouwer van de Behaviour Club pleitte daarom voor meer oplossingen vanuit de gedragspsychologie. Zij besprak vijf mogelijke gedragsinterventies die Hooliganisme tegen kunnen gaan:

1. Identiteit en rolmodellen

Rolmodellen kunnen worden ingezet om te laten zien hoe je je als lid van een supportersgroep zou moeten gedragen. Zowel huidige fans als hooligans zouden hier tegenop moeten kijken, denk hierbij aan spelers of oud-hooligans. Het 'Hoolies project' van FC Groningen waarbij oud-hooligans werden ingezet toonde haar effectiviteit: de politie-inzet rondom wedstrijden daalde met zo'n 35%.

2. Optreden politie

Een tweede techniek zou minder autoritair optreden van de politie kunnen zijn. Zoals ook Joost Arentsen besprak. Het probleem met autoritair/hard optreden is dat dit bij supporters het idee kan opwekken dat geweld tegen de politie ook legitiem is. Ze doen het immers ook tegen jou.

3. Inspelen op emoties in het stadion

De intensiteit en het fanatisme tijdens wedstrijden brengen soms actieve negatieve emoties met zich mee. Sommige clubs gaan dit tegen door de hekken tussen thuis- en uit supporters weg te halen. Ook het verwelkomen van uit-supporters kan deze vijandigheid wegnemen. Zo deelt Heracles broodjes en kopjes koffie aan ze uit.

4. Media-aandacht: minder aandacht voor hooligans?

Voor derby's worden deze wedstrijden uitgebreid gehypet, wat een verwachting schept dat het er hard aan toe zal gaan. Door er aandacht aan te besteden kan het zo zijn dat er onbewust een sociale norm wordt gecreëerd dat hoolingangeweld er nu eenmaal bij hoort.

5. Zichtbaar maken van straffen

Als laatste kan de media een rol spelen in het zichtbaarder maken van de uitgedeelde straffen. Door het benoemen van de misdaad en de bijbehorende straf kan dit een bewustwording creëren bij de hooligan en een 'zaadje van angst' in planten.

Na alle presentaties was er een discussie met de zaal over de mogelijkheden om met communicatie en gedragsexpertise het hooliganisme tegen te gaan. Een conclusie was duidelijk: er kan zeker veel gedaan worden met gedragsinterventies, maar er moet vooral nog veel geleerd en geëxperimenteerd worden op dit vlak. Dus wordt vervolgd...